

MEEDE 1**1. Strateegia meetme nimetus****Meede 1 - Elukeskkonna kvaliteedi tõstmine****2. Strateegia meetme rakendamise vajaduse lühikirjeldus**

Elukeskkonna kvaliteedi tõstmine on IHKK piirkonna kõige olulisem fookus. Kuna IHKK piirkonna tugevuseks on Tallinna suhteline lähedus ning head ühendused, on just **turvaline, ja roheline elukeskkond koos heade vaba aja võimalustega see, mis piirkonna nii tänaste olijate kui ka uute tulijate jaoks atraktiivseks teeb**. Elukeskkonna arendamise toetamine hõlmab endas nii uute vaba aja võimaluste loomist kui ka olemasolevate edasiarendamist, kuid projekti tulemusena peab tekkima objektil/rajatisel selgelt uus kvaliteet. Olulisteks märksõnadeks on ka hea avalik ruum, ajaloo- ja kultuuripärandi väärtustamine ning kogukondade turvalisuse suurendamine. Läbivalt on oluline avalik kasutus, meede ei toeta investeeringuid objektidesse ja rajatistesse, mis pole kogukonnale avatud. Eraldi lisatuge võiksid saada projektid, mis **tugevdavad IHKK piirkonna potentsiaali laiemalt tuntud (üle-eestiliselt ja rahvusvaheliselt) rekreatsioonipiirkonnana ja/või on uuenduslikud** (nt ringmajanduse arendamine, innovaatiliste lahenduste kasutamine).

Hea elukeskkond ja mitmekülgssed kohapealsed tegevusvõimalused toetavad kaudselt ka kohapealsete kogukondade arengut, kuna vähenevad põhjused piirkonnast välja liikuda ning suurenevad eeldused kohapealsete läbikäimiste (nt spordi- ja kultuuriüritused) kasvuks. Samuti on sellel positiivne mõju kohapealsele mikro- ja väikeettevõtlusele, kuna avalikus kasutuses olevate objektide arendamine tõstab kasutajate arvu, mis omakorda loob võimaluse erinevate teenuste ja toodete pakkumiseks.

3. Strateegia meetme eesmärk

Meetme eesmärk IHKK piirkonna elukeskkonna kvaliteet on tõusnud, spordi, kultuuri ja vaba aja võimalused on mitmekesistunud.

4. Toetatavad tegevused**Toetatavad tegevused:**

Investeeringud avalikus kasutuses olevatesse elukeskkonna objektidesse, rajatistesse, sh:

- Vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamine, rekreatsioonivõimalused jms (nii hooned kui rajatised)
 - Avaliku ruumi kvaliteedi tõstmine (pargid, looduskaitsealad, haljastus jne)
 - Ajaloo- ja pärandkultuuriobjektide väärtustamine ja edasiarendamine
 - Turvalisuse tõstmine ja vabatahtlike toetamine (kogukondade toimepidevuse toetamine, pääste jms)
- Uuenduslike elukeskkonna algatuste toetamine, sh ringmajandus jms.

Toetust antakse ka **investeeringutegevusega kaasnevateks tegevusteks**, milleks on koolitus, ehitusseadustiku alusel omanikujärelevalve teostamine, muinsuskaitseaduse alusel muinsuskaitsealise järelevalve teostamine ja turundustegevus, sealhulgas turu-uuring.

Mittetoetatavad tegevused, piirangud:

- Ettevalmistav töö (ehitise ehitamisega kaasnev keskkonnamõju hindamisega seotud tegevus ning energiaauditi, teostatavusuuringu, projekteerimistöö ning projekteerimiseks vajaliku ehitusgeoloogilise ja -geodeetilise uurimistöö tellimine)
- Ainult energiatõhususe suurendamine (sh soojustamine, päiksepaneelide paigaldamine jms), kui ei teki lisandväärtust (uut/parendatud toodet-teenust)
- Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna
- LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamise määruse § 25 <https://www.riigiteataja.ee/akt/124112023003?leiaKehtiv> tulenevad välistused.

Meetme sihtgrupp (kes saab meetmest toetust taotleda):

- Kolmanda sektori organisatsioonid (MTÜ, SA), v.a. korteriühistud
- Kohalikud omavalitsused

5. Kohaliku tegevusgrupi nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale (sh. dokumendid, mida peab projektitoetuse taotleja esitama taotluse esitamisel)

Projektitoetuse taotleja peab taotluse tegevusgrupile esitamise hetkel täitma kõiki LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamise määruse esitatud tingimusi.

- Investeering peab olema tehtud IHKK piirkonnas
- Taotleja peab olema tegutsenud vähemalt 6 kuud
- Ühes taotlusvoorus saab taotleja esitada ühe projekti
- Taotlejal ei tohi olla taotluse esitamise hetkel lõpetamata LEADER-projekte
- Projektitoetuse taotleja riikliku maksu võlg koos intressiga ei ületa 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ja maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas;
- Taotleja ei ole saanud ega taotle projektitaotluses sisalduva sama kulu kohta toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi

Kohustuslikud dokumendid:

- **Juhul kui taotletakse toetust ehitustegevuseks, mis ei nõua ehitusprojekti esitamist**, esitab taotleja koos taotlusdokumentidega **joonised ja info** planeeritava ehitustegevuse (remont, rekonstrueerimine vms) koha, mahu jms kohta. Info peab olema esitatud sellisel kujul, et hindajal on võimalik detailselt aru saada planeeritava tegevuse olemusest ja mahust, vajaliku ehitusmaterjali mahust (hindamaks hinnapakkumuse / hinnakalkulatsiooni realistlikkust);
- Taotleja peab läbima **nõustamise kohaliku tegevusgrupi poolt kinnitatud nõustaja juures**, kes annab nõustamise läbimise kohta vastava kinnituskirja. Kinnituskiri peab olema lisatud projektitoetuse taotlusele;
- Taotleja (v.a KOV) peab koos peab koos taotlusdokumentidega esitama taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud **majandusaasta kinnitatud aruande ära kirja**

**(majandusaasta aruanne = väljatrükk Äriregistri süsteemist);*

- Taotleja peab **esitama hinnapakumised** vasvalt „LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamise“ määrusele.
- Projektitoetuse saajal on kohustus peale projekti lõppu täita ja esitada tegevusgrupi poolt ettenähtud vormil **seirearuanne** ning võimaldada järelseire tegemist kuni 5.a. peale projekti lõppu.

6. Toetuse maksimaalne suurus ja määr

Toetuse määr **15-80% toetatava tegevuse abikõlblikust kogumaksumusest**;
 Investeermistegevusega **kaasnevak**s tegevuseks saab toetust kuni **15%** investeerimistegevuse abikõlblikust maksumusest.

Väikelaeva, maastiku- ja mootorsõiduki, välja arvatud liikurmasina soetamiseks, mittetulundusühingule ja sihtasutusele **kuni 30 %** toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Projektitoetuse miinimumsumma on **10 000** eurot;
 Projektitoetuse maksimumsumma on **45 000** eurot.

10. Strateegia meetme indikaatorid ja sihttasemed

Tulemusnäitajad:

- Projektidest kasu saanud elanikkond ja nende osakaal piirkonna elanikest
Sihttase: 10 000
- Uute avalikuks kasutuseks suunatud objektide ja rajatiste arv
Sihttase: 7
- Parendatud avalikuks kasutuseks suunatud objektide ja rajatiste arv
Sihttase :7

Väljundnäitajad:

- Toetust saanud projektide arv
Sihttase:14
- Uuenduslike elukeskkonna projektide arv
Sihttase: 3

11. Projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

1. Universaalsed hindamiskriteeriumid (osakaal 70%)

- 1.1. Projekti selgus: 15%
- 1.2. Projekti eelarve kvaliteet: 15%
- 1.3. Projekti ettevalmistatustase, teostatavus (tehniline ettevalmistatus): 10%
- 1.4. Projekti taotleja ja meeskonna suutlikkus: 10%
- 1.5. Projekti tulemuste jätkusuutlikkus, kestlikkus: 5%
- 1.6. Projekti uuenduslikkus: 10%
- 1.7. Projekti koostöisus: 5%

2. Meetmespetsiifilised hindamiskriteeriumid (osakaal 30%, lähtuvad meetme eesmärgist ja tulemusnäitajatest)

2.1. Objekti vajalikkus piirkonnale, mõju elukeskkonna kvaliteedile, terviklikkus: 20%

2.2. Projekti mõju ulatus, kasusaajate arv: 10%

Hindamisel rakendatakse 4 punkti skaalat ja 60% lävendit.

Kõigi hindamiskriteeriumite puhul on lävendiks kokku 60%, meetmespetsiifiliste kriteeriumite lävend on samuti 60%.

Hindepunktide selgitused:

1. Universaalsed hindamiskriteeriumid

1.1. Projekti selgus: 15%

1	Taotluse osad ei ole üksteisega loogiliselt seotud, projektist ei selgu, mida, miks ja kuidas soovitakse teha ning mis on oodatav tulemus
2	Taotluse osad on üksteisega vähesel määral seotud, tekst on üldjoontes mõistetav, kuid projekti sisemises loogikas on puudujääke. Probleem/väljakutse on kirjeldatud üldiselt, valitud tegevused ei ole selged või piisavad eesmärgini jõudmiseks.
3	Taotluse osad on üksteisega üldiselt seotud, tekst on enamjaolt loogiline, esineb väiksemaid puudujääke. Probleemi/väljakutse kirjeldus on selge, eesmärk paigas, kuid valitud tegevused ei ole selged või piisavad eesmärgini jõudmiseks.
4	Taotleja on selgelt kirjeldanud probleemi ja püstitatud eesmärgi milleni tahetakse jõuda. Valitud tegevused on optimaalsed ja piisavad probleemi lahendamiseks/väljakutse saavutamiseks. Projekti eesmärgid, tegevused ja tulemused on omavahel selgelt ja loogiliselt seotud.

1.2. Projekti eelarve kvaliteet: 15%

1	Projekti eelarve kujunemine on ebaselge, kulude põhjendatus on puudulik. Eelarve on vigane. Eelarve ei ole detailne. Projekti tulemusel tekkivad kulud on kirjeldamata. Omafinantseeringu ja käibevahendite allikad on puudu, segased või ebarealistlikud.
2	Projekti eelarve kujunemine ju kulude põhjendus on üldjoontes arusaadav, kuid selle kvaliteedi ja põhjendatuse osas on teatud puudujääke. Projekti tulemusel tekkivad kulud on kirjeldatud väga üldiselt. Omafinantseeringu ja käibevahendite allikad on kirjeldatud üldsõnaliselt ja vajavad täpsustamist või tekitavad lisaküsimusi.
3	Eelarve on detailne. Taotlusdokumentides on selgelt aru saada kuidas toimub projekti elluviimine ja mis projekti tulemusel muutub. Projekti käigus tekkivad kulud ja tulud ning projekti tulemusel tekkivad tulud on selgelt välja toodud ja põhjendatud. Omafinantseerimise ja käibevahendite allikad on välja toodud.

4	Eelarve on detailne. Taotlusdokumentides on selgelt aru saada kuidas toimub projekti elluviimine ja mis projekti tulemusel muutub. Projekti käigus tekkivad kulud ja tulud ning projekti tulemusel tekkivad tulud on selgelt välja toodud ja põhjendatud Omafinantseerimise ja käibevahendite allikad on selgelt välja toodud, vajadusel on lisatud seda kinnitavad dokumendid, laenu puhul on lisatud laenuandja kinnitus.
1.3. Projekti ettevalmistatustase, teostatavus (tehniline ettevalmistatus): 10%	
1	Projekti teostamine kirjeldatud moel pole realistlik, ettevalmistus on tehniliselt puudulik. Riskianalüüs puudu, riskid maandamata. Ajakava esitatud väga üldiselt. Esinevad läbivad keelelised ja vormilised vead.
2	Projekt on eelduslikult teostatav, kuid selle tehnilises ettevalmistuses on puudujääke, mis võivad mõjutada projekti elluviimist kavandatud moel. Riskid ja nende maandamine on osaliselt kirjeldatud. Ajakava ei ole põhjendatud. Taotlus on keeleliselt ja vormiliselt nõrgal tasemel.
3	Projekt on üldjoontes kavandatud teostatav, projekti tehniline ettevalmistatus võimaldab selle tõenäoliselt ellu viia. Riskid on kirjeldatud kuid maandamisviisid ei ole kirjeldatud või põhjendatud. Ajakava põhjendatud kuid vajab täpsustamist või tekitab küsimusi. Tekst on enamjaolt loogiline, esineb väiksemaid keelelisi või vormilisi puudujääke.
4	Projekti on võimalik plaanipäraselt tõrgedeta ellu viia, tehniline ettevalmistus on kahtlusteta tagatud. Projekti puhul, mis sisaldab ehitusloakohustuslikku ehitustegevust, on lisatud ehitusluba. Projekti riskid on läbi mõeldud, kirjeldatud ja maandatud. Projekti ajakava on läbi mõeldud ja põhjendatud. Taotlus on koostatud keeleliselt ja vormiliselt korrektselt.
1.4. Projekti taotleja ja meeskonna suutlikkus: 10%	
1	Taotleja enda ja projektis osaleva meeskonna kogemused ja oskused on kirjeldamata. Taotleja ja/või tema meeskonnaliikmete võimekus projekti ellu viia on puudulik – varasemad kogemused, teadmised ja oskused puuduvad. *Taotlejal on varem korduvalt esinenud probleeme kohustuste täitmisega (Leader projekti elluviimisega, maksekäitumine, aruannete esitamine jne)
2	Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on tagasihoidlik võimekus projekti ellu viimiseks. Varasem kogemus ei anna üheselt kindlust, et kavandav tegevus suudetakse tõrgedeta ellu viia ja tulemused saavutada. *Taotlejal on varem ühekordselt esinenud probleeme kohustuste täitmisega (Leader projekti elluviimisega, maksekäitumine, aruannete esitamine jne)
3	Projekti meeskond on kirjeldatud. Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on üldiselt võimekus projekti ellu viimiseks olemas. *Taotlejal ei ole varem esinenud probleeme kohustuste täitmisega (Leader projekti elluviimisega, maksekäitumine, aruannete esitamine jne) või taotleja põhjendab ja selgitab mida on varasemast õppinud.

4	Projekti meeskond on kirjeldatud. Projekti teostaval meeskonnal, (projektijuhil ja/või meeskonna liikmetel) on piisavalt teadmisi, oskusi ja kogemusi projekti tulemuslikuks elluviimiseks. *Taotlejal ei ole varem esinenud probleemide kohustuste täitmisega (Leader projekti elluviimisega, maksekäitumine, aruannete esitamine jne).
1.5. Projekti tulemuste jätkusuutlikkus, kestlikkus: 5%	
1	Projekti tegevused lõppevad projekti lõpuga, investeeringuobjekti edasine ekspluateerimine/tegevuste jätkamine ei ole läbi mõeldud. Projekti tulemuse säilitamiseks tehtavaid tegevusi ja nende katteallikaid ei ole kirjeldatud.
2	Projekti tulemused on vähesel määral kestlikud. Tulemuste säilitamiseks tehtavad tegevused on kirjeldatud üldsõnaliselt, katteallikaid ei ole välja toodud.
3	Projekti tulemused on enamjaolt kestlikud. Tulemuste säilitamiseks tehtavad tegevused ja kulutused on läbi mõeldud ja kirjeldatud, samuti kulude katteallikad.
4	Projekti tulemused on selgelt kestlikud. Taotleja suudab kavandatud tegevusi jätkata või investeeringuobjekte toimivana hoida piisava aja (kasutusea) kestel peale projekti lõppemist ning neid ka edasi arendada. Hilisem hooldus ja investeeringu säilitamiseks tehtavad kulutused on läbi mõeldud ja selgelt kirjeldatud, samuti kulude katteallikad. Kirjeldatud on ka järgmised tegevused peale käesoleva projekti lõppu.
1.6. Projekti uuenduslikkus: 10%	
1	Projekt ei ole innovaatiline ega suunatud keskkonnasäästliku tehnoloogia ja/või kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandust propageerivate) lahenduste välja töötamisele ja rakendamisele. Projekt ei too kaasa uuendusi või originaalseid ideid. Puudub selge eristumine olemasolevatest lahendustest või tavapärastest praktikatest. Projekt võib olla kopeeritud või korduv ega paku midagi uut või väärtuslikku.
2	Projekt sisaldab mõningaid uuenduslikke elemente, kuid need ei ole eriti originaalsed või murrangulised. Uuendused võivad olla pigem täiustused olemasolevatele ideedele või lahendustele kui täiesti uued kontseptsioonid. Projekt võib olla mõnevõrra loov, kuid ei ole piisavalt murranguline või julge. Projekt on innovaatiline taotleja jaoks ja see on kirjeldatud ning põhjendatud.
3	Projekt sisaldab olulisi uuendusi ja toob kaasa originaalseid ideid või lähenemisviise. Uuendused on märgatavad ja võivad mõjutada valdkonna või kogukonna tavapäraseid praktikaid. Projekt võib kaasata uusi tehnoloogiaid, meetodeid või lahendusi, mis toovad kaasa olulise muutuse. Projekt on innovaatiline tegevuspiirkonnas ja see on kirjeldatud ning põhjendatud.

4	Projekt on äärmiselt uuenduslik, tuues kaasa olulisi muutusi valdkonnas või kogukonnas. Uuendused võivad olla julged ja viia muutusteni tavapärastes lähenemisviisides või arusaamades. Projekt võib olla eesrindlik uute ideede, tehnoloogiate või mõtteviiside kasutamisel ning seeläbi innustada teisi innovaatilisusele. Projekt on innovaatiline, suunatud keskkonnasäästliku tehnoloogia ja/või kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandust propageerivate) lahenduste välja töötamisele ja rakendamisele. Innovaatilisus on selgelt välja toodud. Tegevus ja/või tehnoloogia on innovaatilised ka väljaspool tegevuspiirkonda.
---	---

1.7. Projekti koostöisus:5%

1	Projekti raames ega projekti tulemusel ei ole ega teki otsest koostööd. Tegemist on üksikinvesteeringuga. Taotleja viib projekti ellu ilma partneriteta, nii projekti ettevalmistusprotsessis, elluviimisel kui ka pärast projekti lõppu vastutab tegevuste eest vaid taotleja ise.
2	Projekt loob võimalised koostööks, kuid konkreetseid partnereid välja toodud ei ole. Koostöövõimalused on konkreetsetl kirjeldatud.
3	Projekti tulemusel tekkiv koostöö on kirjeldatud kuid see on üldsõnaline. Koostöökokkulepet lisatud ei ole.
4	Projekti elluviimisel osaleb vähemalt üks koostööpartner, kelle roll projekti ettevalmistuses, elluviimises ja pärast projekti lõppu on selgelt kirjeldatud. Koostöö (sh iga partneri rahaline panus) on sisuliselt kirjeldatud. Juhul kui peale projekti lõppu tekib koostöö, on see selgelt kirjeldatud ja seotud konkreetse projekti tulemusega (st kirjeldatud on miks koostöö ei saanud enne toimida). Projekti tulemused on kasulikud piirkonnale laiapõhjaliselt ja see on konkreetsetl kirjeldatud. Lisatud on koostöökokkulepe vm koostööd tõendav dokument.

2. Meetmepetsiifilised hindamiskriteeriumid (30%)

2.1. Objekti vajalikkus piirkonnale, mõju elukeskkonna kvaliteedile, terviklikkus: 20%

1	Projekti mõju elukeskkonna kvaliteedi tõstmisele puudub, selle tulemusena ei tekib kohalikule kogukonnale ja külastajatele lisandväärtust
2	Projektiga kaasneb vähene positiivne mõju piirkonna elukeskkonna kvaliteedile, nt toimub olemasoleva objekti/rajatise parendamine, mille mõju elukeskkonna kvaliteedi tõstmisele on vähene.
3	Projekt on kogukonnale vajalik, tekib uus või kvalitatiivselt uuel tasemel objekt/rajatis/teenus.
4	Projektiga valmib terviklikult uus või kvalitatiivselt uuel tasemel objekt/rajatis/teenus, mis tõstab selgelt elukeskkonna kvaliteeti, rõhutab piirkonna eripära ja on eeskujuks teistele

2.2. Projekti mõju ulatus, kasusaajate arv: 10%

1	Projektil on üksikud kasusaajad või on kasusaajate arv ebaselge, mõju ulatus on väga piiratud. Uusi sihtgruppe ei lisandu.
2	Kasusaajate arv on välja toodud kuid põhjendamata. Projektist saab kasu kohalik kogukond, laiem (valla või IHKK piirkonnaülene) mõju puudub. Ja/või lisandub uus sihtrühm.

3	Kasusaajate arv on konkreetselt välja toodud (numbrilised näitajad) ja põhjendatud. Projekti mõju on laiem kui kohalik kogukond, kasusaajaid on rohkem kui vaid konkreetsetes asumis või piirkonnas. Projekti mõju on vallaülene. Ja/või lisandub kaks sihtrühma, mis on selgelt ja arusaadavalt kirjeldatud.
4	Kasusaajate arv on konkreetselt välja toodud (numbrilised näitajad) ja põhjendatud. Projektil mõju on selgelt laiem kui IHKK tegevuspiirkond. Ja/või lisandub rohkem kui kaks sihtrühma, mis on selgelt kirjeldatud ja arusaadavalt põhjendatud.